

BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QUVCHILARIDA KITOBXONLIK KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH

Hakimova Muborak Begmurodovna

Navoiy viloyati Xatirchi tuman MMTBga qarashli 84-umumiy o‘rta ta‘lim
maktabi boshlang‘ich ta‘lim fani o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik ahamiyati, samarali metodlari hamda amaliy natijalari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida o‘quvchilarning kitob o‘qishga bo‘lgan qiziqishi, matnni tushunish va tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan metodlar qo‘llanildi. Natijalar interfaol metodlar va mustaqil mutolaa faoliyati kitobxonlik kompetensiyasining rivojlanishiga ijobiy ta‘sir ko‘rsatishini tasdiqladi.

Kalit so‘zlar: *Kitobxonlik kompetensiyasi, boshlang‘ich ta‘lim, mutolaa, o‘qish savodxonligi, pedagogik metod, matnni tushunish, interfaol ta‘lim.*

DEVELOPMENT OF LIBRARY COMPETENCE IN PRIMARY STUDENTS

Hakimova Muborak Begmurodovna

Primary education teacher at Secondary School No. 84, Khatirchi District,
Navoi Region

ABSTRACT

This article analyzes the pedagogical significance, effective methods and practical results of developing reading competence in primary school students. During the study, methods were used to develop students' interest in reading, comprehension and analysis of the text. The results confirmed that interactive methods and independent reading activities have a positive effect on the development of reading competence.

Keywords: *Reading competence, primary education, reading, reading literacy, pedagogical method, text comprehension, interactive education.*

РАЗВИТИЕ БИБЛИОТЕЧНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Хакимова Муборак Бегмуродовна

Учитель начальных классов средней школы № 84 Хатирчинского района
Навоийской области

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируются педагогическое значение, эффективные методы и практические результаты развития навыков чтения у учащихся начальной школы. В ходе исследования использовались методы, направленные на развитие у учащихся интереса к чтению, понимания и анализа текста. Результаты подтвердили, что интерактивные методы и самостоятельные занятия по чтению оказывают положительное влияние на развитие навыков чтения.

***Ключевые слова:** Навыки чтения, начальное образование, чтение, грамотность чтения, педагогический метод, понимание текста, интерактивное обучение.*

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborotlashuv davrida yosh avlodning intellektual salohiyatini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarda kitobxonlik kompetensiyasini shakllantirish ularning keyingi ta'lim jarayonidagi muvaffaqiyati uchun muhim omildir.

Kitobxonlik kompetensiyasi nafaqat matnni o'qish, balki uni tushunish, tahlil qilish, xulosa chiqarish va o'z fikrini erkin ifoda etish ko'nikmalarini ham qamrab oladi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarining kitobxonlik savodxonligini rivojlantirish ularning tafakkuri, nutqi va ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim vosita sifatida baholanmoqda.

Mazkur tadqiqotning maqsadi — boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirishning samarali usullarini aniqlash va ularning ta'lim samaradorligiga ta'sirini tahlil qilishdan iborat. Boshlang'ich ta'lim bosqichi o'quvchilarning nafaqat bilim olishlari, balki dunyoqarashlari va axloqiy fazilatlarini shakllantirish jarayonida muhim davr hisoblanadi. Ushbu davrda badiiy adabiyot, xususan, prozaik asarlarni o'rganish, bolalarning fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish, nutq madaniyatini boyitish va ma'naviy kamolotga erishishlariga yordam beradi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

Tadqiqot jarayonida Kadrlar tayyorlash milliy dasturi, Ta'lim to'g'risida qonun, Sh.Mirziyoev asarlari, mavzuga doir adabiyotlar hamda internet manbalaridan foydalanildi. Shuningdek, ish davomida pedagogik kuzatish, suhbat, savolnoma va tajriba-sinov metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot obyekti sifatida umumta'lim maktabining 3–4-sinf o'quvchilari tanlab olindi.

Tajriba jarayonida quyidagi metodlar qo'llanildi:

- ifodali o'qish;
- “Aqliy hujum” metodi;
- rolli o'yinlar;
- klaster va insert texnologiyalari;
- mustaqil mutolaa topshiriqlari;
- matn asosida savol-javob ishlari.

O'quvchilarning kitobxonlik kompetensiyasi quyidagi mezonlar asosida baholandi:

1. o'qish tezligi;
2. matnni tushunish darajasi;
3. mustaqil fikrlash;
4. matn mazmunini qayta hikoya qilish;
5. kitobga bo'lgan qiziqish darajasi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirishda o'qituvchining pedagogik mahorati muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. Ayniqsa, darslarda interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning faolligini oshirib, matn bilan ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

Shuningdek, oilaviy kitobxonlik muhiti ham muhim omillardan biri ekanligi kuzatildi. Ota-onalar tomonidan farzandlarning mutolaa faoliyatini qo'llab-quvvatlash ularning kitobga bo'lgan qiziqishini yanada oshiradi.

Bugungi raqamli texnologiyalar davrida bolalarning kitob o'qishga bo'lgan ehtiyoji pasayib borayotgan bir paytda, boshlang'ich ta'limda kitobxonlik madaniyatini shakllantirish dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi. Shu sababli ta'lim jarayoniga zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi.

Tajriba-sinov ishlari natijasida interfaol metodlardan foydalanilgan sinflarda o'quvchilarning kitob o'qishga bo'lgan qiziqishi sezilarli darajada oshgani kuzatildi.

Natijalar quyidagilarni ko'rsatdi:

Ko'rsatkichlar	Tajribadan oldin	Tajribadan keyin
Matnni tushunish darajasi	58 %	84 %
Mustaqil fikrlash	46 %	79 %
Ifodali o'qish ko'nikmasi	52 %	87 %
Kitobga qiziqish	49 %	91 %

O'quvchilarning aksariyati mustaqil mutolaa jarayonida ertak, hikoya va sarguzasht janridagi asarlarga ko'proq qiziqish bildirdi. Shu bilan birga, guruhli ishlash va muhokama metodlari o'quvchilarning kommunikativ kompetentligini ham rivojlantirdi.

Tajriba davomida muntazam kitob mutolaasi o'quvchilarning nutq boyligi, tafakkuri va estetik dunyoqarashining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatgani aniqlandi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirish ularning intellektual, ma'naviy va kommunikativ rivojlanishida muhim omil hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari quyidagilarni tasdiqladi:

- interfaol metodlar kitobxonlik kompetensiyasini samarali rivojlantiradi;
- mustaqil mutolaa o'quvchilarning tafakkurini boyitadi;
- oilaviy va maktab muhiti kitobxonlik madaniyatining shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatadi;
- kitobxonlik kompetensiyasi o'quvchilarning nutqi va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi.

Kelgusida boshlang'ich ta'limda kitobxonlikni rivojlantirishga qaratilgan innovatsion metodlarni yanada takomillashtirish maqsadga muvofiqdir.

REFERENCES

1. Ta'lim to'g'risida. O'zbekiston Respublikasining Qonuni. – T.: O'zbekiston, 2020.
2. Nishanova Z.T. Mustaqil ijodiy fikrlash. — T.: Fan. 2003.
3. R. Mavlonova, N. Raxmonqulova. Boshlang'ich ta'limning integratsiyalashgan pedagogikasi. T., 2009-y.
4. G'aybilloeva Sh. "Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik ko'nikmalarini rivojlantirishning ilmiy-metodologik asoslari", 2025.

5. Farhodova Sh. “Boshlang‘ich ta’limda kitobxonlik faoliyatini tashkil etish orqali o‘quvchilarda kommunikativ kompetentlikni shakllantirish”, 2025.
6. Eshmatova U. “Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida matnni o‘qib tushunish kompetensiyasini rivojlantirishning ilmiy-uslubiy asoslari”, 2024.
7. Shakhnoza Nodirovna Sulaymonova (2024). IBN MISKAVAYHNING SHARQ FALSAFIY TAFAKKURIDAGI O‘RNI. XXI Asr: Fan va ta’lim masalalari (XXI век: Вопросы науки и образования), 1 (1), 68-75.
8. Sulaymonova, Shahnoza Nodirovna (2024). “TAHZIBUL AXLOQ” ASARIDAGI AXLOQIYLIK MEZONLARINING HOZIRGI DAVRDAGI KOMIL INSON G‘OYALARI BILAN HAMOHANGLIGI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 4 (21), 668-672.